

Pedagogisch beleidsplan

Afdeling Kwaliteit

Januari 2025

Gerelateerde documenten:

- Pedagogisch werkplan per locatie
- Veiligheids- en Gezondheidsbeleid
- Wenbeleid
- Beleid op ouderbetrokkenheid
- VE-Beleid
- Stagebeleid
- Vrijwilligersbeleid
- Gezonde Voedingsbeleid
- Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Wie is KOOS?.....	5
Missie, visie & kernwaarden	5
Kindbeeld van KOOS	5
2. Wat wil KOOS	7
3. Hoe werkt KOOS.....	8
3.1 Doel 1: Het bieden van emotionele veiligheid in een veilige en gezonde omgeving.....	8
Welbevinden & betrokkenheid.....	8
Emotionele veiligheid.....	9
Mentorschap.....	10
Stamgroepen & basisgroepen.....	11
Inrichting van de omgeving.....	13
Gehechtheid.....	13
3.2 Doel 2: Bevorderen van persoonlijke competentie.....	15
Fysieke ontwikkeling.....	17
Seksuele/sensuele ontwikkeling	19
Ontluikende geletterdheid en taal.....	19
Ontluikende gecijferdheid en rekenen	20
Gezonde leefstijl	21
3.3 Doel 3: Bevorderen van sociale competenties	22
Opvallend gedrag bij kinderen	23
3.4 Doel 4: Normen en waarden	24
4. Visie op VE.....	25
5. Inzet afdeling Kwaliteit, coaching en beleid	26
6. Bijlagen.....	30

Voorwoord

Voor je ligt het pedagogisch beleidsplan van KOOS. In dit beleidsplan beschrijven wij hoe wij vanuit onze visie kinderen een warm, welkom en fijn gevoel geven wanneer zij bij ons in de opvang zijn.

Dit plan is geschreven voor iedere ouder en medewerker. Zowel voor pm-ers, maar ook voor het management team, de staf, gastouderbemiddelaars en gastouders. In dit plan beschrijven wij hoe wij invulling geven aan de opvoeddoelen van Marianne Riksen Walraven (dit is wettelijk verplicht). We doen dit vanuit onze missie, visie, kernwaarden en hoe wij naar kinderen kijken, passend binnen de wettelijke kaders.

Leeswijzer

- Hoofdstuk 1 [Wie is KOOS](#) (onze missie, visie & kernwaarden)
- Hoofdstuk 2 [Wat wil KOOS](#) (hoe geven wij hier invulling aan vanuit verschillende stromingen)
- Hoofdstuk 3 [Hoe werkt KOOS](#) (de concrete invulling)
- Hoofdstuk 4 [Visie op VE](#)

KOOS is laagdrempelig. Wij praten vanuit je en jou, dus ook in dit beleidsplan.

Daar waar hij staat bedoelen we ook zij.

Daar waar ouder staat, wordt ook ouders en verzorger(s) bedoeld.

Daar waar KOOS staat bedoelen wij Kinderopvang KOOS.

Om onze activiteiten bewuster aan te bieden praten wij intern over ontwikkelspel. Naar kinderen toe praten we over spel of activiteiten.

Daar waar we het hebben over KDV, bedoelen we ook peuterwerk.

Daar waar praktijkvoorbeelden gegeven worden is er gekozen voor fictieve namen.

KDV is kinderdagverblijf, BSO is buitenschoolse opvang en PW is peuterwerk.

Ons uitgangspunt is om ons bij alles af te vragen:

[Wat betekent dit voor een kind?](#)

Pm-ers/gastouders zijn zich bewust van wat hun gedrag teweeg brengt. Bij het bereiken van de doelen van Riksen-Walraven is de aanpak van de pm-er van groot belang. Als pm-er/gastouder binnen KOOS ben je hartelijk. Je ziet en hoort kinderen, de ouder en collega's echt. Je bent onderzoekend, niet oordelend, en gaat respectvol om met anderen, je gaat uit van het goede en benadert positief. Je werkt transparant en laagdrempelig. Je durft risico's te nemen en mag ook fouten maken. Je bent bereid om te leren en jezelf te ontwikkelen.

Pm-ers/gastouders bij KOOS zijn vakbekwaam in o.a. interactievaardigheden, ontwikkeling van kinderen, omgang met de ouders en ouderbetrokkenheid, groepsdynamica, feedback geven en ontvangen.

Er zijn pedagogisch coaches verbonden aan de locaties. Zij ondersteunen de pm-ers in de uitvoering van het pedagogisch beleid gebaseerd op de visie van KOOS. De uren die de pedagogisch coaches worden ingezet voor coaching en beleid zijn wettelijk bepaald. Daarnaast worden de VE-locaties ondersteund door de VE-coach. De uren van de VE-coach zijn locatiespecifiek en worden beschreven in het opleidingsplan VE. Gastouders worden ondersteund door bemiddelingsmedewerkers van KOOS.

‘Wij investeren in vakmanschap. Wij bewegen mee met veranderingen in de maatschappij en daarbij behorende vaardigheden. Deze vaardigheden willen wij zelf beheersen en stimuleren wij ook bij kinderen.’

In ons Stagebeleid staat beschreven welke visie wij binnen KOOS hebben op het opleiden van stagiaires en beroepskrachten in opleiding. Ook is hier informatie te vinden over de rol van de (stage)begeleider en beoordelaar. Daarnaast zijn we blij met inzet van vrijwilligers. In ons vrijwilligersbeleid staan de geldende voorwaarden hiervoor beschreven.

Met dit plan hopen wij dat jij als ouder een beeld krijgt van wat wij willen en kunnen betekenen voor jouw kind. Voor de medewerkers is dit de basis van waaruit wij werken. Dit plan is geschreven op basis van kennis, ervaring en inzichten van de afdeling kwaliteit met de inbreng van pedagogisch medewerkers, ouders, stafmedewerkers en bemiddelingsmedewerkers van het gastouderbureau.

Beleid is voor ons altijd in beweging. De basiskernwaarden in dit plan wijken niet af van de kernwaarden die wij bij KOOS al hanteren vanuit ons vorige pedagogisch beleidsplan. Ieder jaar wordt dit pedagogisch beleidsplan geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Ons pedagogisch beleid vormt de basis van waaruit wij werken. In gerelateerde beleidsstukken (zoals het wenbeleid, de speel-leeromgeving, het veiligheids- en gezondheidsbeleid) geven wij vervolgens weer wat dit concreet betekent voor onze houding, ons handelen en de omgeving waarin wij werken.

Bij alle beschreven punten in dit plan stellen wij ons voortdurend de volgende vraag:
[Wat betekent dit voor een kind?](#)

We gaan dan ook met elkaar in gesprek over:

- *Is dit kindvolgend?*
- *Vergroot dit het zelfvertrouwen van het kind?*
- *Vergroot dit de veerkracht van het kind?*
- *Zorgt dit ervoor dat we verkennen, verbinden en verrijken (de drie V's)?*

1. Wie is KOOS?

Missie, visie & kernwaarden

Ouders vertrouwen hun kind dagelijks toe aan onze pedagogisch medewerkers. Dat is nooit vanzelfsprekend. Bij KOOS realiseren we ons dat. We dienen als organisatie volkomen betrouwbaar en transparant te zijn, zowel in handelen, als in veiligheid, continuïteit en aanbod.

Dit doen wij door

- Partner te zijn van ouders.
- Kwaliteit te bieden door te werken vanuit onze pedagogische visie.
- Begeleiding, ondersteuning en stimulering van elk individueel kind door deskundig betrokken medewerkers. Binnen een veilige en uitdagende speel-leeromgeving zijn de medewerkers in staat om hun aanbod van activiteiten aan te laten sluiten bij de talenten en ontwikkelingsfasen van elk kind.
- Samen met de ketenpartners op gelijkwaardige basis een optimale doorgaande ontwikkellijn te creëren voor kinderen.

Kindbeeld van KOOS

Zo zien wij kinderen

Wij zien ieder kind als een krachtig, competent en uniek individu die er mag zijn zoals hij is. We geven kinderen een stem omdat we het belangrijk vinden dat zij ons laten weten wat nodig is en laten hen zelf keuzes maken.

Kinderen ontwikkelen zich vanuit natuurlijk en noodzakelijke drang, in een eigen tempo en binnen de verschillende ontwikkelingsgebieden. Op bepaalde gebieden gaat dat soms iets sneller omdat een kind daar talent voor heeft. Daarnaast zien we dat kinderen het ook nodig hebben om uitgedaagd te worden op de ontwikkelgebieden die meer stimulans nodig hebben.

Als er een veilige basis is, ontwikkelen kinderen zich met handen, hoofd en hart. Jonge kinderen leren vooral met de zintuigen; voelen, proeven, ruiken horen en door veel te bewegen. Naarmate kinderen ouder worden, wordt er steeds meer geleerd vanuit het hoofd. In gezelschap van andere

kinderen en volwassenen wordt ook het sociale contact ontwikkeld; Hoe bejegen je elkaar en hoe zoek je verbinding met elkaar. Kinderen ontwikkelen zich met hun hart.

Vanuit plezierbeleving kunnen kinderen zich het meest effectief ontwikkelen, waardoor het belangrijk is om aan te sluiten bij de belevingswereld van kinderen. Kinderen ontwikkelen onderzoekend en spelenderwijs. Ze experimenteren, ontwikkelen door herhaling en rituelen, door te kijken en te imiteren. Kinderen leren van elkaar, van volwassenen en vanuit een rijke speel-leeromgeving. Als kinderen de ruimte krijgen, zowel letterlijk als figuurlijk, komen ze in aanraking met ontwikkelmogelijkheden. Bij KOOS willen we aandacht geven aan alle ontwikkelgebieden, zoals is aangegeven in de KOOS-Schijf; die we later toelichten.

Voor een kind ziet dat er zo uit..

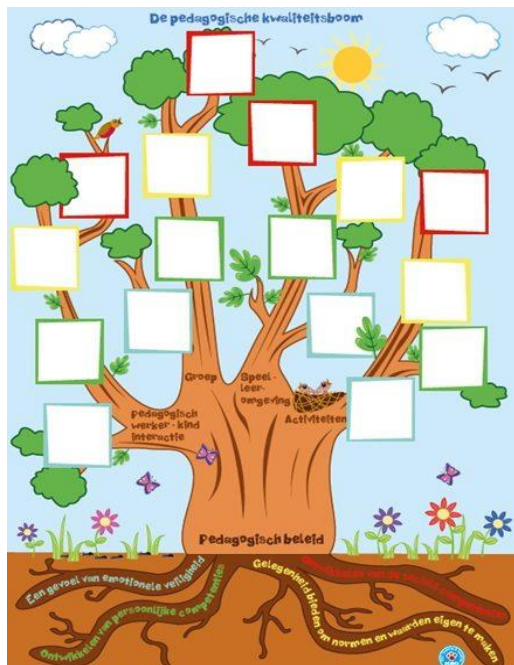
Ik vind het fijn om bij jou in de buurt te zijn want jij zorgt voor een veilige omgeving waarin ik er mag zijn zoals ik ben. Jij ziet mij, wat ik kan en wat ik nodig heb en stimuleert mijn ontwikkeling door de manier waarop je de ruimte inricht en de activiteiten die je aanbiedt. Als ik vrij aan het spelen ben, zie je welke kansen er liggen om mijn spel te verrijken en ik mij verder kan ontwikkelen. Je hebt geloof in mijn kunnen en daar krijg ik zelfvertrouwen van. Je laat mij dingen zelf doen en ervaren en helpt mij als dat nodig is.

Het lukt jou daarbij vaak om mijn interesse aan te wakkeren omdat je enthousiast bent. Je geeft mij keuzemogelijkheden en laat mij veel zelf doen. Ook als het misgaat op de groep, omdat ik iets onhandigs doe, benader jij mij positief en laat mij zien hoe het ook kan. Vooral in contact met andere kinderen en volwassenen laat je zien wat sociaal gedrag is. Zo vertel je mij vaak wat we gaan doen en leer ik hoe ik samen kan spelen. Je geeft mij hierin het goede voorbeeld.

Mijn talenten zie je en vaak mag ik deze inzetten waarna we een succes kunnen vieren. Wát ik maak is niet het meest belangrijk, jij kijkt vooral naar het proces en hoe ik iets aanpak. Jij bent mijn voorbeeld en laat zien hoe ik kan opgroeien, waarbij de kernwaarden van KOOS in al jouw handelen zichtbaar zijn.

2. Wat wil KOOS

Wij werken vanuit de wettelijke kaders en de doelen van Riksen-Walraven. Deze zijn opgenomen in de wet IKK (Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang). De doelen geven richting aan ons pedagogisch beleid en aan ons handelen.

Om weer te geven hoe wij op de locaties concreet vorm geven aan de basisdoelen van Riksen-Walraven, maken wij gebruik van de Pedagogische Kwaliteitsboom. De Pedagogische Kwaliteitsboom illustreert het wettelijke kader (bodem en wortels), het pedagogisch beleid (stam) en de wijze waarop wij de basisdoelen vertalen naar de locaties (takken).

In ieder lokaal is een poster van de Pedagogische Kwaliteitsboom te vinden. De locaties geven in de takken inzicht in wat zij doen in interactie met het kind (interactievaardigheden), groepsdynamica, activiteiten en inrichting van het lokaal om de basisdoelen te behalen.

De boom wordt minimaal 1x per jaar geëvalueerd en waar nodig aangepast. De pedagogisch coaches nemen dit mee in hun jaarplan, zie hoofdstuk 5.

De doelen:

- Doel 1 Het bieden van emotionele veiligheid in een veilige en gezonde omgeving
- Doel 2 Bevorderen van persoonlijke competenties
- Doel 3 Bevorderen van sociale competenties
- Doel 4 Normen en waarden

KOOS kiest ervoor om niet vanuit één stroming te werken maar om het beste uit verschillende pedagogische stromingen samen te voegen passend bij wie wij als KOOS willen zijn. Wij sluiten aan bij de belevings- en ervaringswereld van kinderen. Kinderen mogen zelf kiezen en leren van elkaar. Aanmoedigen van eigen initiatief staat centraal (autonomie).

Wij vinden dat kinderen van elkaar leren, van medewerkers en van hun ouder. Wij hechten waarde aan goede communicatie, luisteren actief, willen de achterliggende emotie van kinderen begrijpen. Om de rechten van een kind veilig te stellen zijn er regels. Als kinderen oud genoeg zijn denken en beslissen ze mee over regels. Met het kind praten in plaats van tegen het kind praten. Ieder heeft recht om er te zijn en te zijn zoals hij is. Letterlijk en figuurlijk ruimte krijgen als kind. Wij kijken voortdurend naar de zone van de naaste ontwikkeling en willen deze stimuleren, zoals beschreven wordt door Vygotsky¹.

¹ Vygotsky was een Russische psycholoog en grondlegger van de theorie 'de Zone van Naaste Ontwikkeling'. Vygotsky omschrijft zijn theorie als: 'Wat een kind vandaag met hulp van anderen kan doen, kan hij morgen op eigen kracht'.

3. Hoe werkt KOOS

3.1 Doel 1: Het bieden van emotionele veiligheid in een veilige en gezonde omgeving

Elk kind ontwikkelt zich. Daarbij is het belangrijk dat het zich fijn en thuis voelt. Wij willen dat kinderen en iedere ouder zich welkom voelt. Wij respecteren elk kind, ongeacht achtergrond en ontwikkelingsfase.

Wij gaan warm, liefdevol en respectvol met de kinderen om en zijn ondersteunend bij hun ontwikkeling. Wij benaderen kinderen positief. Elk kind maakt onderdeel uit van een groep. De groep heeft een herkenbare eigen ruimte. Om de veiligheid te waarborgen bieden wij structuur en regelmaat, zo weet een kind waar hij aan toe is.

Welbevinden & betrokkenheid

Wij vragen ons voortdurend af hoe het gaat met ieder kind in onze groep, hoe voelt het kind zich, hoe beleeft het kind de contacten met andere kinderen, met de pm-ers/gastouders, heeft het plezier in wat hij doet. Welbevinden en betrokkenheid vanuit het kind laat ons zien hoe hij zich ontwikkelt. Dit, in combinatie met hechting, is een proces. Bij baby's zijn we in zicht, bij jongere kinderen zijn we dichtbij en bij de BSO kinderen zijn we in de buurt. Oudere BSO-kinderen mogen – met toestemming van de ouder – uit het zicht spelen. Wij ondersteunen waar dat voor het kind nodig is.

Alle kinderen bij KOOS worden jaarlijks gevolgd door de ontwikkeling van de kinderen te observeren en te registreren aan de hand van het formulier welbevinden of het kindvolgsysteem. In het KDV en de BSO vullen we hiervoor jaarlijks het formulier welbevinden in. Dit formulier wordt ingevuld door de mentor, in samenspraak met een andere pm-er die het kind eveneens goed kent. In het kader van kindparticipatie krijgen de BSO kinderen ook de kans om hem zelf in te vullen. Aansluitend wordt dit formulier besproken met de ouders. Op de VE-groepen worden alle kinderen gevolgd via een kindvolgsysteem. Met toestemming van de ouder zorgen we voor een warme overdracht naar het basisonderwijs en BSO. De basisschool geeft ons drie maanden nadat het kind op school is gestart een terugkoppeling.

Ongeacht de werkwijze geldt voor elk kind dat we waar nodig tussentijds met elkaar en ouders afstemmen hoe het kind zich voelt en of wij ergens in kunnen ondersteunen.

Net als bij het KDV en de BSO volgt de gastouder de ontwikkeling van het kind en vult jaarlijks het formulier welbevinden in. Dit formulier wordt samen met de ouder tijdens de jaarevaluatie doorgenomen.

De doorgaande lijn van en tussen KDV, basisschool en BSO is belangrijk voor een ononderbroken ontwikkeling van het kind. Dit zorgt er voor dat we zoveel als mogelijk aan blijven sluiten bij het kind in onze groep en/of op school, omdat er voortborduurdt wordt op wat er al bekend is over de ontwikkeling en het welbevinden van het kind. Daarnaast zorgt een goede doorgaande lijn ervoor om de overgang van Kinderopvang naar school zo makkelijk mogelijk te laten verlopen. We werken nauw met elkaar samen door bijvoorbeeld met elkaar te overleggen en gezamenlijke activiteiten te organiseren, waarbij we allemaal onze eigen expertise meenemen.

De wijze waarop onze pm-ers/gastouders omgaan met het kind is essentieel voor de kwaliteit. Wij werken kindvolgend waarbij we het proces belangrijker dan het uiteindelijke product.

Het is herfst, de peutergroep gaat wandelen. Alle kinderen krijgen een papieren zakje om mooie gekleurde herfstbladeren te zoeken om daarna te gaan knutselen. Bij het uitpakken van de bladeren blijkt dat Kick buiten iets heel anders gezien heeft: pissebedden en spinnetjes! Hij is gek op insecten. De pm-er ziet dit en zegt tegen Kick 'wat leuk dat jij dit gevonden hebt! Zullen we ze in een bakje doen en dit aan alle anderen laten zien?' En tijdens het knutselen met de bladeren loopt hij trots rond met zijn pissebedden.

Vanuit drie dimensies brengen wij dit bij KOOS samen:

- **Stimuleren:** wij verrijken ontwikkelingsspel zodat dit intenser en boeiender wordt, door uitdaging te zoeken. Jet loopt op het brede stuk van de bank, de pm-er vraagt: 'Zullen we de bank eens omdraaien? Op het brede stuk lopen gaat al zo goed, wie weet kun je ook op de smalle balk lopen!'
- **Gevoeligheid voor beleving:** wij houden rekening met de basisbehoeften van kinderen, hebben begrip voor verschillen en aanvaarden deze ook. Wanneer Sem terugkomt van school heeft hij erg veel behoefte aan beweging. Hij rent eerst een aantal keren buiten rond, Samira wil juist graag even rust en gaat met een boekje op een rustige plek zitten.
- **Autonomie verlenen:** wij geven kinderen een actieve rol bij de keuze en de uitvoering van activiteiten en bij de omgang met regels en afspraken.

Wij vragen Dennis mee te helpen de tafel te dekken, ook al is hij nog geen 2 jaar, op zijn manier kan dat prima. In de oudste BSO-groep maken Owen, Daan en Mila een voorstel voor de regels die gelden voor de groep. Zij bespreken dit zelf met de andere groepsgenoten. Joep en Jessie hebben geslapen, de pm-er heeft ze beide net uit bed gehaald. 'Zelluf doen' hoort ze Joep zeggen. Ze kijkt naar Joep en ziet dat hij wijst naar zijn broek en schoenen. 'Dat mag' zegt de pm-er, pak je broek en schoenen maar. Joep pakt zijn broek en met veel moeite trekt hij deze aan. Achterstevoren maar o zo trots laat hij dit zien aan de pm-er. Ze laat het zo. Ze geeft hem een compliment dat het hem gelukt is de broek aan te krijgen. Ondertussen stimuleert ze Jessie om haar jurk weer aan te doen en helpt een handje. Joep heeft geleerd dat doorzetten maakt dat hij zijn broek aan krijgt, voelt zich trots dat het gelukt is en zal het de volgende keer weer proberen. Ook Jessie heeft geleerd van het proberen haar jurk aan te doen.

Emotionele veiligheid

Bieden van veiligheid is de meest basale pedagogische doelstelling. Bij KOOS weegt dit doel het zwaarst.

Het gevoel van veiligheid is een voorwaarde voor verdere ontwikkeling. Wij willen dat een kind zich veilig voelt in onze groep, samen met zijn groepsgenoten. Wanneer een kind voor het eerst naar de opvang gaat (instroom) of wanneer een kind overgaat naar een nieuwe stamgroep of basisgroep (doorstroom) heeft het kind en mogelijk de ouder tijd nodig om te wennen. In al deze gevallen plannen wij standaard twee wenmomenten in. In ons wenbeleid staat dit uitgebreid beschreven. In onze Pedagogische Kwaliteitsboom geven we op iedere groep aan wat wij doen om de emotionele veiligheid van kinderen te stimuleren en/of te vergroten. Dit gaat om de emotionele veiligheid in de interactie tussen het kind en de PM-er, tussen de kinderen onderling, in de speel-leeromgeving en in activiteiten. In elke situatie zijn we alert op het bieden van emotionele veiligheid als basisvoorwaarde. In ons wenbeleid beschrijven we hoe het wenproces er bij ons uit ziet.

Wij stimuleren en bevorderen een gevoel van veiligheid door:

- De betrokken relatie met de vaste pm-ers (mentorschap)
- Met andere kinderen in een groep te zijn (stamgroep)
- Door de inrichting van de omgeving (balans, uitdaging en rust)
- De betrokken relatie tussen de pm-ers en ouders (ouderbetrokkenheid)
- Activiteiten (overgangen vergemakkelijken, betrokken relaties opbouwen, ontwikkelingsstimulering).

Een ouder en pm-ers/gastouders geven kinderen een gevoel van veiligheid. Geborgenheid en veiligheid maken dat het kind de wereld kan gaan ontdekken. Een veilige hechtingsrelatie met de ouder en pm-ers/gastouders is een voorwaarde voor de ontwikkeling van het kind. Hij voelt dat er wij hem opvangen wanneer hij op pad gaat om de omgeving te ontdekken. Eerst dichtbij, en met het ouder worden wordt de omgeving ook groter en ondernemen kinderen meer alleen en is de pm-er/gastouder op afstand betrokken (zie hechting). Wij geven kinderen de ruimte om fouten te maken en zo ervarend te leren. In de eerste jaren is een vaste opvoeder erg belangrijk voor een kind.

Ouders zijn vanaf de geboorte van hun kind de belangrijkste verzorgers en kennen hun kind het beste. Wij hebben deze kennis nodig om er voor te zorgen dat een kind zich veilig voelt en om zo goed als mogelijk aan te sluiten bij het kind en de ouder(s). Voor oudere kinderen geldt dat wij naast wat ouders aangeven ook veel waarde hechten aan wat kinderen ons vertellen over hun interesses, wensen en behoeftes. In ons beleid op ouderbetrokkenheid beschrijven wij hoe wij met ouders samenwerken aan het welzijn en de ontwikkeling van het kind.

Zowel activiteiten tijdens begeleid- als vrij spel zijn pedagogische momenten waarop de kinderen in interactie zijn met de pm-ers, met de kinderen onderling en met de speel-leeromgeving. Tijdens de activiteiten stimuleren en bevorderen wij het gevoel van emotionele veiligheid door voorspelbaarheid en verwerkingstijd te bieden in de dagelijkse routine, door alleen en samen te spelen en door aan te sluiten bij de leeftijd en ontwikkelbehoefte van de kinderen.

Als er een vermoeden ontstaat dat een kind leeft in een onveilige afhankelijkheidsrelatie in huiselijke kring, dan volgen wij de stappen van de meldcode, zoals staat beschreven in ons protocol: Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Mentorschap

Alle kinderen hebben een mentor. De mentor is een pm-er die werkt op de groep van het kind. De mentor is het aanspreekpunt voor de ouder om de ontwikkeling en het welbevinden van het kind te bespreken. Eén keer per jaar worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek om aan de hand van het formulier welbevinden de ontwikkeling en het welbevinden van hun kind(eren) te bespreken. Via

het ouderportaal en/of tijdens de intake worden de ouders op de hoogte gesteld wie de mentor van hun kind(eren) is.

Ieder kind en ouder wordt bij binnenkomst actief ontvangen. De pm-er/gastouder vraagt hoe het gaat. *Janet neemt de baby over als de ouder en de baby daar aan toe zijn. Ze praat met de baby, zegt dat het fijn is dat hij er weer is en neemt hem mee in de groep.*

De pm-er/gastouder weet welk kind het fijn vindt om direct bij andere kinderen gezet te worden, of juist niet. *Zeynep die liever nog even op de arm van haar vader op een afstandje toekijkt terwijl Tijn direct zijn vriendjes opzoekt.*

In de loop van de ontwikkeling, zo rond het tweede jaar, wordt zelfstandigheid en het ontwikkelen van een eigen identiteit belangrijker. *Jort van 2 jaar vindt het erg belangrijk dat hij zijn eigen spullen weg mag zetten bij binnenkomst, dat hij daarna geen tijd meer heeft om uit te zwaaien weet de pm-er/gastouder, ze weet ook dat de ouder van Jort dit prima vindt.*

Baby's hebben zoveel als mogelijk een vaste verzorger. De vaste pm-er geeft de baby de fles, neemt de baby op schoot, leest een boekje en zingt bijvoorbeeld een liedje bij het naar bed gaan. Voor baby's wordt dit patroon vertrouwd, zij voelen zich hierdoor sneller thuis. Rust en regelmaat zijn erg belangrijk. Baby's hebben een meer individueel dagritme, waarbij wij zoveel mogelijk het ritme van thuis volgen. Naarmate de kinderen ouder worden kunnen zij zich meer aanpassen aan het ritme van de groep.

'De mentor is het aanspreekpunt voor ouders om de ontwikkeling en het welbevinden van het kind te bespreken.'

Warme en ondersteunende aanwezigheid (sensitieve responsiviteit) maakt dat signalen van kinderen opgevangen en geïnterpreteerd worden. Een kind merkt dat hij begrepen wordt, geaccepteerd wordt en zich veilig kan voelen. De aandacht kan dan onbezorgd gericht worden op onderzoeken en spelen. Bij KOOS geven wij de kinderen de kans om zelf te ontdekken en zelf uit te proberen. Kinderen worden door pm-ers/gastouders gestimuleerd en uitgedaagd om zelf te ontdekken en te proberen. Hierdoor krijgt een kind zelfvertrouwen en ontwikkelt zijn gevoel van eigenwaarde zich. Autonomie vinden wij bij KOOS belangrijk.

Stamgroepen & basisgroepen

Naast de vaste pm-er werken wij ook met vaste stamgroepen en basisgroepen. Het KDV en PW heeft stamgroepen. Bij de BSO is er sprake van basisgroepen.

Bij KOOS kennen we verticale- en horizontale groepen. Verticale groepen zijn groepen waar kinderen verblijven in de leeftijd van 0 tot 4 jaar of op de BSO kinderen van 4 tot 12 jaar. Horizontale groepen zijn groepen waarbij de leeftijd van kinderen dicht bij elkaar ligt. Bij het KDV van 0 tot 2 jaar, bij het PW van 2 tot 4 jaar en op de BSO veelal van 4 tot 8 jaar en van 8 tot 12 jaar.

'Wij hechten belang aan vaste pm-ers, maar ook aan vaste groepen zodat kinderen vertrouwde relaties kunnen opbouwen.'

We kijken per locatie en/of regio welke mogelijkheden er zijn bij het vormen van groepen. We kennen de voordelen van beide groepsindelingen en benutten deze volop. Daarnaast weten we ook wat de aandachtspunten zijn en spelen daar op in. Dat doen we door het inzetten van interventies. In bijlage 1 staat een concrete uitwerking hiervan.

Iedere locatie heeft in het werkplan beschreven wat de maximale omvang en de leeftijdsopbouw is van de stamgroepen. Voor gastouders staat deze informatie in de richtlijnen die aan hen verstrekt worden.

Volgens de wettelijke kaders mag er iedere dag 3 uur afgeweken worden van de beroepskrachtkind ratio (BKR). Voor de BSO is dit een halfuursregeling. Per locatie is in het pedagogisch werkplan opgenomen wanneer er afgeweken wordt van de drie-uursregeling. In het plan veiligheid en gezondheid van de locaties en van gastouders vind je ook de regelingen rondom achterwacht en het vierogenprincipe.

Bij KOOS vinden wij dat peuters vanaf 2½ jaar meer uitdaging nodig hebben. Vanuit deze gedachtegang bieden wij kinderen op het KDV van 2½ jaar ook peuterwerk aan. Bij uitzondering en in overleg met de ouder kan er afgeweken worden van deelname aan het peuterwerk. Wij kiezen er voor om binnen het peuterwerk te werken vanuit VVE programma's. VVE staat voor Vroeg en Voorschoolse Educatie. In hoofdstuk 4 beschrijven wij de specifieke KOOS visie op VVE.

Basisgroepen in de BSO zijn de vaste groepen waarin kinderen zijn ingedeeld. Het eet- en drinkmoment gebeurt in de basisgroep. Kinderen kiezen of ze mee willen doen aan een activiteit, willen buitenspelen of zelf wat willen bedenken.

Naast vaste pm-ers hechten wij belang aan vaste groepen. Vertrouwde relaties bouwt een kind ook op met andere kinderen om zich heen. Samen spelen stimuleren wij, kinderen leren zich te verplaatsen in een ander en wij geven de kinderen zelf de kans problemen op te lossen.

Wanneer Merel en Sabin ruzie hebben over wie er het eerst mag computeren kijken we hoe ze dit zelf oplossen. Wanneer blijkt dat zij er niet uitkomen, gaan wij met ze in gesprek, wat gebeurt er, beide krijgen het woord, hoe zouden jullie dat kunnen oplossen, opnieuw horen we beide kanten aan en stimuleren beide het samen op te lossen. Wij trekken ons terug en wachten af.

De vaste pm-er zorgt ervoor dat elk kind zich veilig voelt in de groep en zelf kleine aanvaringen mag oplossen zonder tussenkomst.

Inrichting van de omgeving

Bij de allerjongste kinderen zorgen wij voor een zo prikkelarm mogelijke omgeving. Bij jongere kinderen bieden wij een ander dagprogramma dan bij oudere kinderen. Jongere kinderen blijven in en om de groep, de oudere kinderen krijgen de gelegenheid om meer buiten de groep spelen. Onze visie en uitgangspunten voor de speel-leeromgeving staan beschreven in het Visiestuk Speel-leeromgeving.

Alle KDV-groepen beschikken over voldoende slaapruidtes en -plekken voor kinderen van 0 tot 4 jaar zoals wettelijk is bepaald. In het protocol Veilig Slapen staat beschreven welke afspraken wij hebben om kinderen veilig te laten slapen.

Op het KDV en binnen peuterwerk hebben we verschillende speelhoeken, bijvoorbeeld een bouwhoek, een huishoek, een vrije speelruimte, een plek waarin een kind zich rustig kan terugtrekken, maar ook een plek om lekker te stoeien. Naarmate kinderen ouder worden spelen ze steeds meer buiten de groep, wij stimuleren dit.

Het bieden van voldoende beweging begint al bij baby's. Wij maken daarom gebruik van een grondbox om jonge kinderen zo veel als mogelijk bewegingsvrijheid te geven en bewegen te stimuleren. Wipstoeltjes gebruiken wij zo min mogelijk.

Buitenspelen en bewegen vinden we erg belangrijk. De buitenruimte is ingericht met verschillende speelmogelijkheden en -materialen waarbij er voor elk kind voldoende uitdaging is dat aansluit bij het eigen ontwikkelniveau. Daar zie je het jongste kind nog wel eens kijken naar de bijna 4-jarige die met grote takken sleept en probeert een hut te maken. Wij vragen de oudste of het jongere kind mee mag doen. Zo leren kinderen voor elkaar zorgen.

In de BSO hebben de jongere kinderen waar mogelijk een aparte groepsruimte. Wij betrekken kinderen bij de inrichting van de ruimtes. De oudste kinderen zijn medeverantwoordelijk voor hun ruimte. Zij mogen helpen met inrichten, wij vragen regelmatig wat zij graag zouden willen.

De groep en de leefomgeving zijn voorspelbaar voor kinderen. De ruimte biedt – zowel in de hoeken als in de vrije ruimte - kinderen gelegenheid voor actief spel en rustig spel. In de leeshoek liggen kussens of een matras zodat een kind zich even terug kan trekken als het hier behoefte aan heeft. Wij zorgen er ook voor dat er herkenbare voorwerpen van thuis zijn, bijvoorbeeld foto's. Dit versterkt het gevoel van veiligheid van een kind. Omdat wij vinden dat kinderen zelf keuzes maken in hun spel bieden wij ook voldoende vrije ruimte. Vrije ruimte daagt meer uit tot spelen. Wij zorgen voor balans tussen uitdaging, rust en afwisseling.

Gehechtheid

Emotionele relaties van baby's met hun ouder en andere opvoeders zijn van essentieel belang voor de ontwikkeling. Al vanaf de geboorte vindt afstemming plaats, een baby maakt geluidjes, wij antwoorden, knuffelen de baby, maken grapjes. Een baby wordt opgepakt als het huilt of zich niet prettig voelt. Deze emotionele afstemming tussen ouder en kind is de basis voor de

gehechtheidsrelatie voor later. Bowlby² (1907) stelt dat de wijze waarop de hechting tot stand komt, een voorspellende waarde heeft voor de emotionele ontwikkeling van een kind op latere leeftijd.

‘Emotionele relaties van baby’s met hun ouder en andere opvoeders zijn van essentieel belang voor de ontwikkeling.’

Elk kind kan zich aan meerdere volwassenen hechten, eerst is dat één volwassene naast de ouder, later worden dit er meer. Wij houden hier rekening mee. Een kind heeft een vaste mentor en deze neemt zoveel mogelijk de verzorging van het kind op zich. Tijdens hun ontwikkeling maken veel baby’s een fase van verlatingsangst door. Ze willen het liefst bij hun vaste opvoeder blijven. Eenkennigheid en scheidingsangst zien wij als positieve stappen in de ontwikkeling van een kind, het betekent dat een kind in staat is zich te hechten aan volwassenen. Om veilig gehecht te kunnen zijn is een sensitieve opvoeder voorwaarde. Voor de ouder is loslaten van hun kind soms ook lastig. Wij hebben hier aandacht voor.

Huidige pedagogen, waaronder Steven Pont³, onderschrijven de theorie dat kinderen een hechtingsbehoefte hebben. Bij KOOS vangen wij de signalen van kinderen goed op en reageren we adequaat. De pm-ers zijn sensitief (we zien, horen en erkennen het signaal van het kind) en responsief (we reageren warm, liefdevol en respectvol op de signalen van het kind). Hechtingsgedrag is niet alleen kwalitatief, geven van aandacht, knuffelen en eten geven. Hechtingsgedrag heeft ook een kwantitatieve kant. Je moet elkaar wel regelmatig zien, anders lukt de hechting niet.

[Vanwege het belang van hechting streven wij er naar om kinderen minimaal één dag of twee dagdelen per week te laten komen.](#)

Als ouders een flexibel contract afnemen gaat dit in overleg met de ouder, het belang van het kind staat voorop. Wij zorgen voor voldoende 1 op 1 contact gedurende de dag. Voor kinderen is dit contact erg belangrijk. Wij streven vanuit die gedachte ook naar een minimaal verloop in pm-ers.

Voor kinderen op de BSO is de mogelijkheid voor één dagdeel, dit kan ook voorschools zijn. Voor ons is het wel erg belangrijk dat dit voor een kind ook prettig is. Wanneer wij merken dat een kind zich niet prettig voelt wanneer het één dagdeel komt, bespreken wij dit met het kind en/of de ouder.

² Bowlby is een Britse psychiater die bekend is vanwege zijn gehechtheidstheorie.

³ Steven Pont is een Nederlandse ontwikkelingspsycholoog en systeemtherapeut. Pont onderschrijft het belang van veilige hechting.

3.2 Doel 2: Bevorderen van persoonlijke competentie

Bij KOOS dagen we kinderen spelenderwijs uit in hun ontwikkeling, in hun motorische, cognitieve, taalvaardigheden en creatieve ontwikkeling.

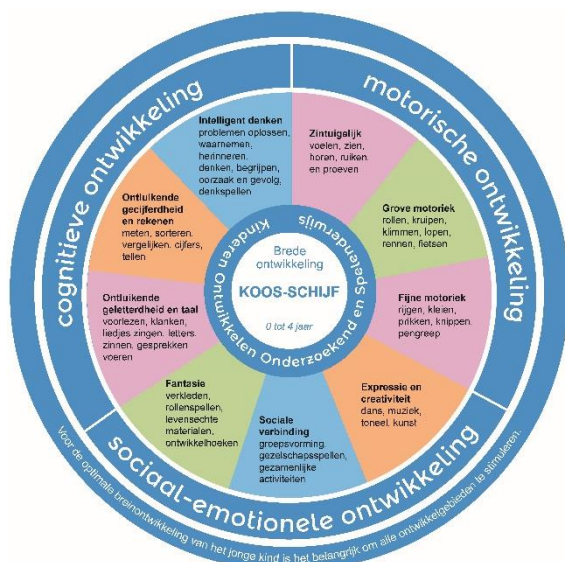
Wij vinden het belangrijk dat een kind zelfstandig kan functioneren in een veranderende omgeving.

Pm-ers hebben een actieve, volgende, soms sturende, rol in het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen.

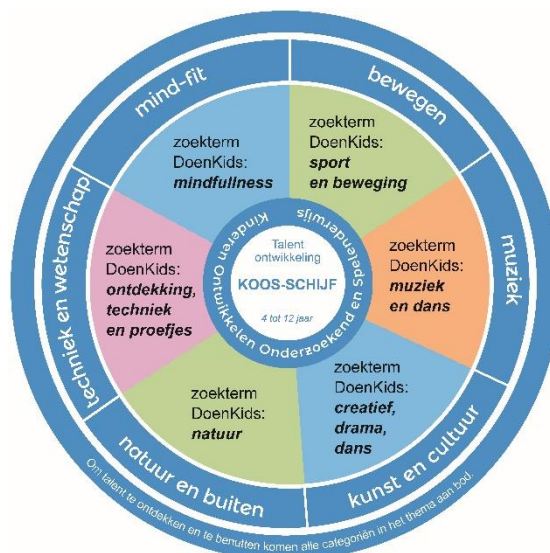
Wanneer Rachid en Hidde in de BSO een ingewikkeld bouwwerk aan het maken zijn, kijkt de pm-er regelmatig even om de hoek. Zij ziet dat ze al een heel eind op weg zijn. Dan stopt het spel en kijken beiden op de tekening. De pm-er merkt dat het even niet verder gaat. Ze gaat naar de jongens toe en vraagt wat er aan de hand is. Zij vertellen haar dat ze niet weten hoe ze de 2 delen van het bouwwerk aan elkaar moeten krijgen. Ze vraagt beide wat de mogelijkheden zijn, hoe zou je dit kunnen doen; Wat hebben jullie al geprobeerd; wat staat erop de tekening; en wat maakt het zo moeilijk? Hierdoor zet ze de kinderen aan om zelf na te denken, samen te komen tot een oplossing, hun cognitieve, motorische en sociale vaardigheden worden gestimuleerd. Uiteindelijk komen ze zelf met ideeën waarna ze weer verder kunnen.

Bij KOOS stimuleren we de ontwikkeling van jonge kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar door aan te sluiten bij de ontwikkeling van het kind. Voor een goede ontwikkeling van het brein is het belangrijk dat kinderen een ontwikkelingsgericht aanbod krijgen op alle gebieden. Dit doen we door alle kinderen iedere dag aan de hand van de kooschijf brede ontwikkeling (afb. 1 volgende pagina) ontwikkelingsspel aan te bieden op motorisch, sociaal-emotioneel en cognitief gebied. Om kinderen op jonge leeftijd kennis te laten maken met een breed aanbod, worden de interesses, voorkeuren en talenten steeds meer zichtbaar. Voor de kinderen vanaf 4 jaar hebben we daarom de Kooschijf talentontwikkeling (afb. 2 volgende pagina) toegevoegd met als doel om kinderen talenten te laten ontdekken en te benutten. De gastouderopvang kan beide schijven gebruiken, afhankelijk van de leeftijd van kinderen.

We stimuleren de ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar door aan te sluiten bij de talentontwikkeling van het kind. We werken daarom op de BSO met verschillende thema's. Binnen de thema's bieden we activiteiten aan vanuit een aantal vaste categorieën, namelijk: bewegen, muziek, kunst en cultuur, techniek en wetenschap, natuur en buiten en Mind-fit.

Afbeelding 1. Kooschijf brede ontwikkeling

Afbeelding 2. Kooschijf talentontwikkeling

Door te werken met thema's gericht op de verschillende categorieën ontstaat er een rijk en uitdagend activiteiten aanbod, waarbij de talenten van kinderen ontdekt en benut worden. Hiervoor kunnen de PM-ers gebruik maken van de activiteitendatabank DoenKids. Op de BSO worden de kinderen betrokken bij het bedenken van thema's en activiteiten.

Kinderen spelen in kleinere groepen zodat ze zich veilig en geborgen voelen. Hierdoor krijgen kinderen de kans om tot spel te komen. We weten dat plezier in spel de ontwikkeling stimuleert.

Voor het stimuleren van een goede interactie met kinderen tijdens vrij- en begeleid spel, gaan we uit van de 3 V's (verkennen, verbinden en verrijken). Verkennen houdt in dat wij goed kijken en luisteren naar waar de interesses en talenten van het kind liggen en in welke ontwikkelingsfase het kind zich bevindt. Wij kennen het kind hierdoor goed. Verkennen houdt in dat wij goed kijken, luisteren en inleven in het kind. We leren het kennen en zien welk ontwikkelgebied vooral zichtbaar is en waar interesses en talenten van het kind liggen. Met verbinden bedoelen wij dat we vanuit de kennis die we hebben over het kind aansluiten bij de interesses en ontwikkelingsfase van het kind. We doen dit onder andere door te spiegelen en aan te sluiten bij het spel. Bijvoorbeeld door als Pm-er op je buik naast de baby te gaan liggen en tussen de kinderen op de grond te zitten. Verrijken is het kind meenemen naar de zone van naaste ontwikkeling, waardoor we het kind uitdagen om in kleine stapjes verder te ontwikkelen.

Een praktisch voorbeeld van de drie V's op het kinderdagverblijf: *Een baby ligt op haar buik op de grond en schudt met een rammelaar. De Pm-er heeft gezien dat de interesse van de baby uitgaat naar het geluid dat uit de rammelaar komt, wat aansluit bij de zintuiglijke ontwikkeling (verkennen). De Pm-er gaat op haar buik naast de baby liggen en beweegt ook iets met geluid (verbinden). Vervolgens biedt de PM-er een kleine activiteit aan met verschillende voorwerpen die geluid kunnen maken waardoor de baby met verschillende geluiden in aanraking komt (verrijken).*

Een praktisch voorbeeld van de drie V's op de BSO: *Een meisje op de BSO is aan het voetballen en heeft hier zichtbaar plezier in. De Pm-er heeft gezien dat de interesse van het meisje uitgaat naar beweegactiviteiten en zij hier een talent voor heeft (verkennen). De Pm-er voetbalt met het meisje mee en vraagt aan het meisje of ze een favoriete voetbalclub heeft (verbinden). Vervolgens kijkt de PM-er ook binnen de andere categorieën hoe zij kan aansluiten bij het talent van het kind en het kind tegelijkertijd nieuwe talenten kan*

laten ontdekken. De Pm-er biedt een activiteit vanuit de categorie 'techniek en wetenschap' aan waarbij ze samen onderzoeken welke technieken er bij voetbal gebruikt worden.

Soms maken we samen met de kinderen een uitstapje. Wij houden hierbij rekening met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Hele jonge kinderen blijven in de vertrouwde, nabije omgeving van het dagverblijf. Baby's ervaren op de eigen groep voldoende zintuiglijke prikkels.

Fysieke ontwikkeling

Motorische en zintuiglijke ontwikkeling

Kinderen ontdekken hun omgeving door te bewegen, voelen, ruiken, horen en proeven. Door te spelen ontdekt een kind het effect van zijn/haar handelingen. Hij oefent zijn motorische, cognitieve en communicatieve vaardigheden. Wij vinden het belangrijk dat kinderen spelend leren en bewegen om zo een brede basis aan motorische vaardigheden te ontwikkelen.

Ieder kind mag bij ons deze ontwikkelingen op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo doorlopen. De omgeving en de pm-er/gastouder is hierbij van groot belang. Bij KOOS is de omgeving uitnodigend ingericht. Wij letten op de volgende criteria; veiligheid, uitdaging, variatie en aansluiting bij de zone van de naaste ontwikkeling van het kind (Vygotsky). Als een kind iets nieuws leert ontstaan er nieuwe verbindingen tussen zenuwcellen. Herhaling is belangrijk voor het verstevigen van deze verbindingen. Hoe sterker de verbinding, des te beter het kind de vaardigheden beheerst.

'Wij vinden het belangrijk dat kinderen voldoende spelen en bewegen om zo een brede basis aan motorische vaardigheden te ontwikkelen.'

De pm-er/gastouder moedigt kinderen aan, is gericht op het plezier beleven in bewegen. Hierbij is voorbeeldgedrag van de pm-er/gastouder van belang. Wij zitten met jonge kinderen op de zandbakrand, vragen of ze ook een taartje willen, of misschien bakken ze wel een brood. Jonge kinderen leren vooral door imiteren van pm-ers/gastouders, maar ook van andere kinderen in de groep.

Wij integreren beweegactiviteiten in ons programma door deze aan te bieden door ontwikkelingsspel. Kinderen helpen bij het tafeldekken, aan- en uitkleden en opruimen. Bij KOOS speelt een kind zo veel mogelijk buiten. Buiten is er ruimte om grovere en snellere bewegingen te maken. Er wordt gerend, gefietst en de natuur wordt ontdekt. Een boomstam wordt een trein, een steen in de zandbak een eiland. Het buitenspeelsterrein nodigt uit om creatief te zijn en om motorisch en sociaal te ontwikkelen. Verschillende zintuigen worden geprikkeld.

'Ieder kind mag bij ons de verschillende ontwikkelingen op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo doorlopen. De omgeving en de pm-er/gastouder zijn hierbij van groot belang.'

Bij KOOS experimenteren kinderen ook met het nemen van risico's in hun spel: risicovol spelen. De term risicovol spelen is in bedacht in Noorwegen, door pedagoog Sandseter⁴. Voor KOOS zijn 'risicovol spelen' en 'vrij spelen' nauw met elkaar verbonden. Vrij spel gaat helemaal van kinderen zelf uit, het is spontaan spelen, zonder bemoeienis. De pm-er/gastouder is in staat een goede balans tussen aan de ene kant de uitdaging die nodig is voor de ontwikkeling van de kinderen aan te bieden en anderzijds de kinderen beschermen tegen gevaarlijke situaties. Uiteraard wordt er rekening gehouden met het verschil in gevaar en risico tussen de leeftijdsgroepen.

Kinderen mogen slingeren aan een touw, ook jonge kinderen gaan, eventueel begeleid, de glijbaan af, er wordt met boomstammen gerold en takken gebouwd. Waar mogelijk mag er in de boom geklommen worden. Wij zien dat kinderen die risicovol spelen risicocompetenties ontwikkelen, ze leren risico's inschatten en ontwikkelen cognitieve vaardigheden om juiste afwegingen te maken. Zij krijgen het gevoel dat ze iets kunnen en gaan uitdagingen niet uit de weg. Onafhankelijkheid, gevoel van zelfvertrouwen en doorzettingsvermogen worden zo speels ontwikkeld. Wanneer een kind niet tot spel of bewegen op zijn ontwikkelingsniveau komt, observeren en onderzoeken wij dit. Wij maken een plan om dit te stimuleren. Uiteraard gebeurt dit altijd in overleg met de ouder.

'Wij vinden het belangrijk dat kinderen spelend leren en bewegen om zo een brede basis aan motorische vaardigheden te ontwikkelen.'

⁴ Sandseter is een Noorse professor en bedenker van de term 'risicovol spelen (risky play)'. Sandseter stelt dat kinderen door risicovol spel leren om risico's in te schatten en cognitieve vaardigheden ontwikkelen om de juiste afwegingen te maken wanneer een risicovolle situatie zich opnieuw voordoet.

Seksuele/sensuele ontwikkeling

De seksuele ontwikkeling is een proces waarbij kinderen leren seksualiteit, lichamelijkheid en intimiteit te integreren in hun leven. In de kindertijd wordt de basis gelegd voor een latere seksualiteitsbeleving. Seksualiteit bij kinderen is beter te beschrijven als sensualiteit, omdat het niet alleen gaat om seksualiteit, maar vooral om een lichamelijke en emotionele beleving. Kinderen leren spelenderwijs hun eigen lichaam of dat van een ander te verkennen. Dit is een onderdeel van de ontwikkeling. Belangrijk hierbij is de gelijkwaardigheid van kinderen.

‘Kinderen leren spelenderwijs hun eigen lichaam of dat van een ander verkennen. Dit is een onderdeel van de ontwikkeling.’

We proberen met zo min mogelijk taboes te reageren op de sensuele ontwikkeling bij kinderen. We leren ze op een positieve en open manier dat er ook grenzen zijn en hoe je respectvol met elkaar omgaat en wat waarden en normen zijn.

Als de 2-jarige Sem met zijn hand in zijn broek zit te voelen, dan laten we hem zitten en benaderen hem, met zo min mogelijk taboe of volwassen gedachten. Hij voelt zich veilig in zijn omgeving. Maar als we aan tafel gaan, dan zegt de pm-er dat het heel fijn kan zijn om zichzelf te voelen, maar dat we dat niet doen tijdens het eten.

Ook geven onze pm-ers/gastouders hun grenzen aan. De grenzen bij pm-ers/gastouders zijn verschillend. Zo vindt de ene pm-er/gastouder het geen probleem als een kind aan haar zwangere buik voelt, terwijl haar zwangere collega dat niet prettig vindt. We leren kinderen dat ze eigen grenzen mag aangeven en benoemen wat ze wel of niet prettig vinden.

Ontluikende geletterdheid en taal

Bij ons staat communicatie en interactie centraal. Taalaanbod is erg belangrijk voor de ontwikkeling en het welbevinden van een kind. Wij vinden een rijk en kwalitatief taalaanbod erg belangrijk. Wij volgen kinderen in hun communicatie en dagen een kind ook uit op taalgebied. Dit doen wij bij de baby's al door gebruik te maken van de elementaire principes van de interactie; beurtwisseling.

Maxim van 4 maanden brabbelt al aardig, als de gastouder langsloopt, stopt hij even met brabbelen. De gastouder kijkt naar Maxim, maakt contact, wacht af wat de reactie van hem is. Na even reageert Maxim met nieuwe geluidjes, De gastouder antwoordt, er komt een klein gesprekje op gang.

De pm-ers zijn bekend met babysignalen. Baby's communiceren met klanken en ook non-verbaal, we wachten op reacties van de baby, een kind krijgt de kans om te communiceren. Daarna gaan ze brabbelen en hun taal begint zich te ontwikkelen. Zij leren letters herkennen en daarna woorden en zinnen met steeds meer woorden te spreken. Wij stimuleren dit door te benoemen wat een kind ziet, wat er gebeurt, wat we gaan doen. Wij praten langzamer met hele jonge kinderen en geven ze

ook de tijd om te reageren. Een kind heeft meer tijd nodig om vragen te verwerken waardoor ze ook langzamer reageren. Wij proberen niet in te vullen voor een kind en blijven observeren wat er bij een kind gebeurt. In het begin gebruiken we eenvoudige woorden, dit wordt langzamerhand uitgebreid.

Wij lezen iedere dag boekjes met een kind, ook met een baby kijken we boekjes om beginnende geletterdheid te stimuleren. Voorlezen stimuleert luisteren, concentratie en de fantasie. Lezen kan ook steun bieden om in gesprek te komen met kinderen over een lastig onderwerp, bijvoorbeeld angst of dood.

‘Bij ons staat communicatie en interactie centraal. Wij volgen kinderen in hun communicatie en dagen een kind op taalgebied uit’.

Wij stellen vragen aan een kind om zo taal uit te lokken. Plezier in taal is erg belangrijk. Kinderen zijn al vroeg geïnteresseerd in rijmpjes, versjes en liedjes. Ook hierbij volgen wij de interesse van het kind. Bij oudere kinderen zijn de gesprekken aan tafel belangrijk. Zij denken ook steeds meer mee en beslissen mee. Wij luisteren actief, geven kinderen de kans te vertellen wat zij belangrijk vinden in de groep. Wij laten ze zelf ook problemen oplossen. Zij oefenen hiermee vaardigheden die ze ook in de maatschappij goed kunnen gebruiken. De rol van de pm-er/gastouder verandert. De kinderen weten dat de pm-er er is, maar mogen steeds meer eigen keuzes maken. Ook bij oudere kinderen is er ruimte om via bijvoorbeeld muziek aandacht aan taal te besteden: ze maken een eigen rap, maken een video van de BSO en vertellen wat ze allemaal beleven. Aan tafel is er ruimte voor een gesprek, ze wachten op elkaar, leren van elkaar.

Ontluikende gecijferdheid en rekenen

Gecijferdheid van jonge kinderen heeft niet alleen betrekking op cijfers. Het gaat ook over ruimtelijk inzicht, meten, bouwen en construeren. Wij sluiten in ontwikkelingsspel aan bij de spontane nieuwsgierigheid van een kind. Bij peuters zie je soms de vingers meetellen wanneer ze het hebben over wie er bij hen thuis woont. Hier zijn op dat moment nog geen getallen aan verbonden. In een latere fase gaat dit wel gebeuren; eerst waren we met drie, toen kwam de baby en nu zijn we met vier.

Om resultaatief te kunnen tellen moet de denkontwikkeling van het kind verder zijn. Later ontdekken kinderen dat hoeveelheden gecombineerd worden met symbolen. Kinderen krijgen met meten ervaring door bijvoorbeeld een toren na te bouwen. Door te praten over deze toren leren kinderen ook redeneren, bijvoorbeeld, als ik één blokje erbij leg, is de toren dan hoger of lager, of is de toren even hoog. Hoe weet je dat? Denkvermogen en gecijferdheid wordt hierdoor gestimuleerd. Of we zetten twee kinderen op de wip aan één kant, hoeveel kinderen moeten er dan aan de andere kant op? Spelenderwijs en onderzoekend zijn we bezig. Het gaat steeds om aansluiten bij, en het zoeken

van aansluiting bij de spontane en natuurlijke nieuwsgierigheid. Activiteiten in de context van spel vinden kinderen leuk. Wij zijn er van overtuigd dat spelen de basis is voor ontwikkeling.

‘Gecijferdheid van jonge kinderen heeft niet alleen betrekking op cijfers, maar ook op ruimtelijk inzicht, meten, bouwen en construeren.’

Gezonde leefstijl

Gezonde voeding is essentieel voor de groei en ontwikkeling een kind. Met het toenemen van overgewicht is preventie hiervan van groot belang. Voldoende bewegen en gezonde voeding helpen overgewicht te voorkomen. In ons Gezonde Voedingsbeleid beschrijven we onze visie op gezonde voeding en de afspraken die wij hebben gemaakt voor het aanbieden van gezonde voeding en trakteren.

Bij KOOS bieden wij gezonde voeding aan volgens de richtlijnen van het voedingscentrum. Wij houden rekening met kinderen die specifieke diëten of allergieën hebben of vanwege andere overtuigingen andere keuzes maken dan geadviseerd door het voedingscentrum. Bij baby's volgen wij het ritme van thuis. Wij gaan ervan uit dat de eerste voeding van de dag thuis gegeven is. Op locaties die om 6 uur open zijn, kunnen kinderen tot 7.15 aanschuiven voor het ontbijt. Op andere locaties wordt geen ontbijt aangeboden.

Een gastouder maakt met de ouders afspraken over het aanbieden van gezonde voeding aan het kind. Hierbij is sprake van maatwerk.

Wij bieden gezonde voeding aan en stimuleren kinderen om van alles te proeven. Uiteraard zijn wij hier niet dwingend in. Daarnaast betrekken we kinderen bij het klaarmaken van eten. Wij starten al vroeg met het zelf laten smeren van brood en daar waar mogelijk ook zelf fruit klaar maken. Wij doen dit ook omdat we ervaren hebben dat kinderen eerder nieuwe smaken proeven als ze betrokken zijn bij het zelf klaar maken van hun eten. Bij het eten geven de pm-ers/gastouders zelf het goede voorbeeld. Zij eten pedagogisch mee met de lunch. Kinderen leren hierdoor gezonde keuzes te maken. Bij een gezonde leefstijl hoort voor ons ook voldoende bewegen zoals wij aangeven bij 3.2.1.

Gezonde leefstijl en mediawijsheid

Alle kinderen komen nu of in de toekomst, in aanraking met media, op een actieve of passieve wijze. Door in onze organisatie op een bewuste manier met media om te gaan, die aansluiten bij hun ontwikkelingsniveau. Media kunnen een toevoeging zijn op een thema en een educatieve bijdrage leveren. Bij de oudere kinderen maken wij gezamenlijke afspraken wat betreft het digitale mediagebruik.

3.3 Doel 3: Bevorderen van sociale competenties

Wij begeleiden een kind in zijn sociale interacties zodat hij sociale competenties kan ontwikkelen. Spelenderwijs wordt er sociale kennis en sociale vaardigheden bijgebracht. Kinderen leren zelfstandig sociale relaties op te bouwen.

Bij KOOS bieden wij een rijke sociale omgeving voor kinderen. Doordat er verschillende kinderen in verschillende leeftijdsfasen in een groep zitten krijgen kinderen volop de kans om te experimenteren met sociale vaardigheden.

Als Soof van 3 jaar een hoge toren heeft gebouwd en de pm-er roept om dit te laten zien, laat de pm-er weten dat zij dit goed gedaan heeft. Milan staat in de buurt en zij betreft Milan erbij door te zeggen: "heb je die toren al gezien? Misschien kunnen jullie ook samen wat bouwen en kan Soof jou leren hoe dit moet!" Wanneer beide dit een goed idee vinden helpt ze hen op weg en laat ze dan samen verder spelen. Zij leren samen met anderen nieuwe handelingen uit te voeren. Eerst onder begeleiding en later steeds meer zelfstandig.

Er ontstaat een patroon van sociale interacties op basis van behoeften. Als een kind ouder wordt zien we dat hij spontaan probeert mee te doen aan activiteiten. Sommige kinderen hebben die behoefte meer dan andere kinderen. Wij volgen een kind, dit betekent ook dat we accepteren als een kind even alleen wil zijn.

Ook BSO kinderen krijgen de kans om zich na een schooldag terug te trekken in een hoekje met een boek of iets anders. Er zijn kinderen die graag dingen samen doen, anderen vinden het fijner om alleen te spelen. Het ene kind stort zich ergens in en neemt graag het initiatief, de ander trekt zich wat meer terug. Als pm-er/gastouder houden we rekening met de wensen van ieder kind, wij observeren daarom voortdurend het spel van kinderen. Wij willen graag dat kinderen zo met elkaar omgaan dat elk kind zichzelf kan zijn. Wij benaderen kinderen op een positieve manier.

'Wij willen graag dat kinderen zo met elkaar omgaan dat elk kind zichzelf kan zijn. Wij blijven kinderen positief benaderen'.

Wij wisselen onze ervaringen over de kinderen ook uit met de ouder. Wij vinden het prettig om te horen hoe een kind thuis omgaat met de ouder en met anderen uit de omgeving. Met toestemming van de ouder wisselen we ervaringen uit met school en met derden.

Opvallend gedrag bij kinderen

We gebruiken opvallend gedrag als verzamelwoord voor alle kenmerken (gedrag, temperament, groei en ontwikkeling) van het kind (en/of de ouder in relatie tot het kind) die opvallen voor de pedagogisch medewerker.

Een kind kan zich ontwikkelen als het zich veilig voelt. Dan kan en durft een kind zichzelf te zijn. Ieder kind is uniek en ontwikkelt in een eigen tempo vaardigheden en mag experimenteren met sociale rollen. Er zijn veel ontwikkelvariëaties mogelijk.

Soms is er een kind op de groep die achter of juist voorloopt in de ontwikkeling. Of twijfelen we bij een kind of er thuis iets aan de hand is. Het kan elk kind overkomen dat het opvallend gedrag laat zien. Dit kan voor een kind een manier zijn om (verbaal of non-verbaal) te laten zien hoe hij zich voelt. Wij wijzen een kind niet af op zijn gedrag en kijken over het gedrag heen naar de intentie van het kind. Vaak gaat het gedrag vanzelf weer over, maar er zijn ook kinderen bij wie het gedrag blijft opvallen. Een kind kan bijvoorbeeld druk zijn, stil en teruggetrokken zijn, meer uitdaging nodig zijn of zich motorisch langzamer ontwikkelen. Kinderen worden altijd positief benaderd.

Elk kind wordt jaarlijks gevolgd middels het formulier Welbevinden en/of het kindvolgsysteem. De ontwikkellijsten gaan uit van een gemiddelde ontwikkeling en helpen ons om een voor- of achterstand in de ontwikkeling tijdig te herkennen en hierop te anticiperen. Uiteraard is het altijd mogelijk om tussentijds in gesprek te gaan.

Als we twijfels hebben over het gedrag of de ontwikkeling van het kind doorlopen we de route opvallend gedrag. Wij delen deze zorgen altijd met de ouder en waar mogelijk het kind. Gezamenlijk gaan we op zoek naar verander- en ondersteuningsmogelijkheden. De pm-ers/gastouders bij KOOS hebben kennis van de ontwikkeling van kinderen en zijn opgeleid in het signaleren van ontwikkelingsverschillen. Waar nodig, en altijd in overleg met de ouder, wordt hulp ingeroepen. Wij kijken of wij nog steeds voldoende ontwikkelingsondersteuning kunnen bieden aan kinderen. Wij werken samen met het consultatiebureau, basisscholen, jeugdzorg en de gemeenten. Waar nodig bieden we gezamenlijk hulp.

Uitgangspunt blijft altijd: Hoe voelt een kind zich? Kinderen verschillen in ontwikkelingsniveaus en tempo. Sommige kinderen hebben meer tijd nodig dan anderen. Wij kijken of er sprake is van vooruitgang en of kinderen voldoende gerichte aandacht krijgen bij hun ontwikkeling. Wij wijzen een kind niet af op zijn gedrag en kijken over het gedrag heen naar de intentie van het kind. Kinderen worden altijd positief benaderd, ook bij opvallend gedrag.

Bij oudere kinderen reageren we op opvallend gedrag door eerst ruimte te geven aan de emoties van het kind en vervolgens (als de emotie is afgenomen) met een kind in gesprek te gaan. We bespreken wat wij zien, vragen een kind naar de reacties van andere kinderen en bespreken of dit ook de reactie is die zij voor ogen had. Als dit niet zo is, vragen we het kind wat ze graag zou willen en kijken we samen hoe dit bereikt kan worden.

3.4 Doel 4: Normen en waarden

Wij vinden het belangrijk dat kinderen leren respect te hebben voor elkaar, voor alle mensen, dieren, natuur en milieu. Overdracht van normen en waarden hoort voor ons bij de kinderopvang.

Een veilig klimaat is een voorwaarde om dit te leren waarbij kinderen normen en waarden eigen kunnen maken.

Om normen en waarden goed over te brengen op kinderen leven wij ons beleid voor in ons dagelijks doen en laten. Kinderen leren immers door te kijken (observeren) en na te doen (imiteren). Wij zijn ons hier er bewust van en geven we het goede voorbeeld. Wij benoemen wat kinderen doen en wat het positieve effect van hun gedrag is. Wij kiezen voor inclusie. Elk kind krijgt de kans om mee te doen. Verschillen worden gezien als toevoeging. Kinderen leren op natuurlijke wijze dat iedereen erbij hoort.

4. Visie op VE

KOOS heeft op alle locaties een VE-aanbod, omdat we vinden dat elke peuter recht heeft op hetzelfde aanbod. Verschillende locaties van KOOS hebben een VE-kenmerk. Op de locaties met dit kenmerk kunnen wij kinderen met een VE-indicatie 16 uur per week opvangen en een gericht aanbod bieden.

‘Wij vinden het een voorrecht om een kind te laten groeien in zijn of haar ontwikkeling om zo een kansrijke start in het basisonderwijs te vergroten.’

VE staat voor voorschoolse educatie. Met onze VE-programma's bereiden we kinderen tot vier jaar op een speelse en ontdekkende manier voor op de basisschool en vergroten we daarmee de kans op een sterkere start. Onze pedagogische visie en ons Pedagogisch Beleid geldt ook voor de voorschoolse educatie (VE).

Ieder kind is een krachtig, competent en uniek individu die er mag zijn zoals hij of zij is. We staan stil bij het proces van ieder kind en geven hen de ruimte om de wereld om hen heen te ontdekken. Dit voorrecht is ook direct de plicht van ons aanbod op al onze kinderdagverblijfgroepen en specifiek voor het ontwikkelingsgerichte aanbod op de groepen.

Peuters met een VE-indicatie worden opgevangen op een locatie die voldoet aan de formele eisen van een VE-locatie. Wij werken binnen KOOS volgens de inspanningsverplichtingen vanuit de Inspectie van het Onderwijs, het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie en gemeentelijke subsidiebepalingen.

In ons VE-beleid staat beschreven hoe wij invulling geven aan voorschoolse educatie (VE) op onze groepen en hoe wij voor een doorgaande leerlijn zorgen van de voorschool naar groep 1 van het basisonderwijs, of naar speciaal onderwijs.

5. Inzet afdeling Kwaliteit, coaching en beleid

Bij Kinderopvang KOOS hebben wij een afdeling kwaliteit. De afdeling bestaat uit de volgende medewerkers:

Patricia Olthof:	Manager pedagogiek en kwaliteit / Pedagogisch beleidsmedewerker t/m februari 2025.
Evelien Matton	Manager pedagogiek en kwaliteit / Pedagogisch beleidsmedewerker vanaf 1 april 2025
Ursela Temmink:	Pedagogisch beleidsmedewerker Pedagogiek en Kwaliteit
Esmee Timmer:	Pedagogisch coach/beleidsmedewerker (Luttenberg, Olst, Wesepe, Korenbloem Raalte, Eibernest – Raalte Noord, Broekland, Flex)
Selinde Holterman:	Pedagogisch coach/beleidsmedewerker (Apeldoorn, Ivoor – Raalte-Noord, Heeten en Nieuw-Heeten, Flex)
Mariëlle Holterman:	Pedagogisch coach/beleidsmedewerker en VE-coach Salland (Ons Plein – Heino)
Annemieke Stapel:	Pedagogisch coach/beleidsmedewerker en VE-coach Apeldoorn per 1-3-2025 (Linderte – Raalte Noord, Kwintijn – Raalte, Springplank – Heino)
Norbert van den Brink:	Activiteiten coördinator.

Bij KOOS hechten we veel waarde aan deskundigheidsbevordering. Daarom zetten we in 2025, net als in 2024, extra coaching- en beleidsuren in, boven de wettelijke eis, om de kwaliteit te behouden en te vergroten.

Om de inzet van de pedagogisch coach te berekenen is de volgende rekenregel van toepassing:

$(50 \text{ uur} \times \text{het aantal kindercentra}) + (10 \text{ uur} \times \text{het aantal fte pedagogisch medewerkers})$. KOOS heeft op 1 januari 2023 41 kindercentra en 168 (FTE) beroepskrachten.

$50 \text{ uur} \times 41 \text{ kindercentra} = 2050$ aan beleidsuren voor de ontwikkeling en implementatie van het pedagogisch beleid.

$10 \text{ uur} \times 168 \text{ FTE} = 1680$ voor coaching aan beroepskrachten. De verdeling van deze uren over de beroepskrachten is naar eigen inzicht te verdelen, waardoor maatwerk mogelijk is.

In 2025 is de inzet van de pedagogisch beleidsmedewerkers minimaal **3730 uur**.

Om de inzet van de VE coach/beleidsmedewerker te berekenen is de volgende rekenregel van toepassing:

Het aantal VE kinderen op 1-1-2025 x 10 uur. KOOS heeft hier ook de kinderen op de wachtlijst aan toegevoegd en heeft daarmee in totaal 104 VE kinderen.

10 uur x 104 VE kinderen = 1040 uur aan inzet voor de VE coaches. KOOS houdt hier ook de verdeling aan van 60% beleid en 40% coaching. Dit houdt in dat we 730 uren inzetten rondom het VE beleid en 420 uur voor coaching van de beroepskrachten.

Totaal aantal uren qua inzet op gebied van beleid en coaching in 2025 is **4780** uur.

- 2680 uur beleid
- 2100 uur coaching

Het doel van de afdeling kwaliteit is het vergroten van de pedagogische kwaliteit van onze dienstverlening. Ze zijn op de hoogte van de laatste (wetenschappelijke) kennis en inzichten op pedagogisch gebied. Ze ontwikkelen, vertalen en implementeren het pedagogisch beleid en bevorderen de deskundigheid van de pedagogisch medewerkers(pm-ers). Dit doen ze middels het geven van trainingen, observaties en coaching op de groepen. Daardoor wordt de kennis vergroot bij de pedagogisch medewerkers, zelfreflectie gestimuleerd, bewustwording vergroot, krijgen pm-ers ruimte om te oefenen en te ervaren en te herhalen. Het beschreven pedagogisch beleid laten ze op deze manier eigen worden voor de pm-ers.

De afgelopen jaren zijn medewerkers getraind en gecoacht in de 4 pedagogische basisdoelen:

1. Bieden van emotionele veiligheid
2. Bevorderen van persoonlijke competentie
3. Bevorderen van sociale competentie
4. Gelegenheid bieden om normen en waarden eigen te maken

Pm-ers hebben deze algemene kennis vertaald naar de eigen groep en wat ze specifiek kunnen bieden per doel op verschillende gebieden:

- de interactie tussen pm-er en kind
- de groep kinderen
- de speel-leeromgeving en aanbod ontwikkelmateriaal
- en in activiteiten

Op iedere groep is de poster met de pedagogische kwaliteitsboom terug te vinden.

In 2025 staan de volgende pijlers centraal:

- ⇒ Emotionele veiligheid
- ⇒ Welbevinden
- ⇒ Betrokkenheid

Vanuit de afdeling kwaliteit wordt en gekeken vanuit het proces en vanuit het geheel. Dit houdt in dat bovenstaande pijlers vanuit zowel beleid, coaching, inspiratie en activiteiten zal worden benaderd. Vanuit deze gehele benadering wordt de deskundigheid van pedagogisch medewerkers vergroot.

Beleid

Beleidsstukken die te maken hebben met de emotionele veiligheid worden dit jaar inhoudelijk besproken. Te starten met het nieuwe wenbeleid. Daarnaast wordt in 2025 de deskundigheid van de pm-ers vergroot door te borgen wat we de afgelopen jaren hebben geleerd. Denk aan beleid zoals;

- Gezonde Voedingsbeleid
- Visie op de speel-leeromgeving
- Ouderbetrokkenheid
- Veiligheid en gezondheidsbeleid
- Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- VE beleid
- Visie op kindvolgend werken

Met het beleid wordt het fundament geschreven hoe we kijken naar onderdelen van ons vak die betekenis hebben voor de ontwikkeling van kinderen. Bij het beleid stellen we ons altijd de vraag:

Wat betekent dit voor een kind?

Onze kennis en visie, maar ook de ervaringen van pedagogisch medewerkers en ouders komen samen in ons beleid. Om ons beleid nog beter te kunnen borgen op de groepen, gaan we toewerken naar kwaliteitsambassadeurs op de locaties. Zij signaleren en ondersteunen de pedagogisch medewerkers op de groep en dragen bij aan de implementatie en borging van het beleid.

Coaching / Training

De teams maken in 2025 hun eigen groepsdoelen met het kader: Interactievaardigheden die ingezet worden bij het bieden van emotionele veiligheid. Hierbij geven ze antwoord op de vragen:

- Wat gaat goed, waar zijn we trots op en wat is er voor nodig om dit te behouden?
- Waar willen we in groeien en hierbij worden leerdoelen in stappen beschreven en gemonitord door de coaches.

De coaches monitoren en ondersteunen bij de gestelde doelen. Tijdens de coaching wordt in 2025 de inhoud van de emotionele veiligheid, zoals deze staat beschreven in de Pedagogische Kwaliteitsboom geëvalueerd en waar nodig aangepast op de groepen.

In 2025 gaan we werken met een nieuw kindvolgsysteem. In 2024 is de scholing hiervoor gestart en hier wordt vervolg aan gegeven in 2025. Na de zomervakantie werken we op alle locaties met het nieuwe kindvolgsysteem.

De trainingen babyspecialisme en methodisch werken met Uk en Puk op de peutergroepen zal ook in dit jaar plaatsvinden.

Mariëlle Holterman en Annemieke Stapel (vanaf maart 2025) zijn naast pedagogisch coach/beleidsmedewerker ook VE coach (voorschoolse educatie). Zij zorgen naast bovenstaande taken ook voor verbetering van het educatief-pedagogisch handelen en dragen bij aan de kwaliteitsontwikkeling van voorschoolse educatie op de VE locaties.

Naast het coachen vanuit het aanbod, kunnen de pedagogisch medewerkers en locatiemanagers ook coaching op aanvraag inzetten. Veel gestelde vragen worden verzameld en beantwoord in ons kennisbank.

We delen inspiratie gericht op de 3 pijlers gedurende het hele jaar.

De pedagogisch coaches/beleidsmedewerkers zijn tevens aandachtsfunctionaris binnen onze organisatie.

Het is mogelijk dat de coaches of de pm-ers op de groep beeldmateriaal verzamelen wat zij bespreken tijdens het coachen van de pm-er, bijvoorbeeld voor de training babyspecialisme of de VE

scholing. Uiteraard handelen zij binnen de richtlijnen van de privacy wet AVG en wordt het beeldmateriaal alleen gebruikt voor scholingsdoeleinden. Nadat het beeld is besproken wordt deze gewist.

Activiteiten

We werken met een activiteitenkalender, waarbij landelijke dagen/weken ook bij KOOS vorm gaan krijgen. Hiervoor gebruiken we naast de creativiteit van de pedagogisch medewerkers ook DoenKids. Hierdoor kunnen we een goed activiteitenaanbod creëren. De activiteiten coördinator monitort het activiteitenaanbod en de mate van kinderopparticipatie op de verschillende locaties op de BSO. Ter inspiratie worden activiteiten gedeeld, die de emotionele veiligheid van een kind of de groep kinderen kunnen vergroten. Hiervoor wordt er in 2025 ook gekeken naar de inzet van externen die workshops organiseren voor de kinderen op de BSO.

6. Bijlagen

Bijlage 1 Indeling van groepen bij Kinderopvang KOOS

*Indeling van groepen bij Kinderopvang KOOS
Verticale en horizontale groepen*

In onderstaande schema kun je de voordelen en aandachtspunten van de verticale en horizontale groep zien in de leeftijd van 0 tot 4 jaar en beschrijven we onze interventies om de aandachtspunten te verkleinen. Op deze manier bieden wij voor beide groepsindelingen een optimaal klimaat voor de kinderen.

Verticale groep

<i>Voordeel</i>
Emotionele veiligheid: Kinderen zitten langere periode in dezelfde groep, met veelal dezelfde kinderen en pm-ers. Er zijn minder veranderingen
Persoonlijke en sociaal emotionele ontwikkeling: Kinderen leren van elkaar. De jonge kinderen kunnen leren van de oudere kinderen.
Waarden en normen: Kinderen leren om respect voor elkaar te hebben en vanuit conditionering rekening met elkaar te houden.
Indien mogelijk kunnen broertjes/ zusjes bij elkaar op de groep worden geplaatst
De pm-er is flexibel inzetbaar en het werk is afwisselend

<i>Aandachtspunt</i>	<i>Interventie</i>
Veel prikkels in de groep door het verschil in leeftijd. Bijvoorbeeld rennende peuters bij baby's. Deze groep vraagt om meer afbakening van speelruimte per leeftijd, waardoor er minder effectieve speelruimte over blijft in het lokaal.	We bakenen een deel van de ruimte af voor baby's, zodat ze veilig gebruik kunnen maken van hun eigen vrije beweegruimte. We organiseren tevens activiteiten met peuters buiten de groep om de prikkels voor de baby's gedurende de dag te verkleinen.
Het dagprogramma houdt rekening met alle leeftijden in de groep. De kinderen leren rekening te houden met elkaar. Maar kinderen op jonge leeftijd kunnen gezien de hersenontwikkeling nog geen rekening met elkaar houden. Het kind leert eerst zichzelf kennen, alvorens het oog krijgt voor de gevoelens en gedachte van de ander. Het inlevingsvermogen begint zich primitief te ontwikkelen rond de peuterleeftijd.	Gedurende het dagprogramma worden er op verschillende momenten van de dag leeftijdsspecifieke activiteiten aangeboden aan zowel de jongste als de oudere kinderen. We zeggen niet: "samen spelen, samen delen". Dat is te moeilijk voor jonge kinderen die vooral het impuls hebben hun eigen behoefte te vervullen. We zorgen voor "dubbel" speelgoed, zodat kinderen naast elkaar kunnen spelen (de voorloper van samen spelen).
De jongste kinderen hebben nog geen inzicht in waarden en normen. Ook voor de oudere kinderen is dit nog primitief.	Vanuit conditionering leren we kinderen al op jonge leeftijd wat wel en niet mag / hoort. Bijvoorbeeld "fijn dat je even wacht tot de ander klaar is", of "je mag niet bijten, want dan doe je

	iemand pijn". Door het herhalen van een waarde zal het kind het goede willen doen.
Pm-ers hebben veelal globale kennis van beide leeftijdsgroepen (0-2 en 2-4 jaar) Daarnaast vraagt het aanbieden van ontwikkelspel meer creativiteit en flexibiliteit van de pm-ers.	Bij KOOS worden pm-ers geschoold tot specialist op beide leeftijdsgebieden, waardoor we ook in de verticale groep sneller ontwikkelvoorsprong of achterstand kunnen signaleren. Door de groep op momenten van de dag te splitsen, kan er een mooi aanbod van ontwikkelspel worden geboden.
Kinderen hebben minder leeftijdsgenootjes in de groep. Bij peuters ontstaan de eerste vriendschappen. Het is belangrijk om die goed te laten verlopen, zodat ze beginnen met positieve ervaringen op sociaal gebied.	Door het aanbieden van leeftijdsspecifieke activiteiten zorgen we ervoor dat peuters de kans krijgen om van naast elkaar te spelen ook samen te spelen. We stimuleren hierbij de sociale vaardigheden van de kinderen. Indien mogelijk worden deze activiteiten aangeboden aan alle peuters van de locatie, waardoor er meer contact is met leeftijdsgenootjes.

Horizontale groep

<i>Voordeel</i>	
Emotionele veiligheid: Prikkelarme omgeving voor het jongste kind en stimulerende omgeving bij het oudere kind.	
Persoonlijke en sociaal emotionele ontwikkeling: Kinderen krijgen een aanbod van activiteiten en spelmaterialen wat aansluit bij de leeftijd en de belevingswereld van kinderen. Sluit aan bij de persoonlijke ontwikkeling door verschil in vrije beweegruimte. Het jongste kind ontdekt de wereld op de grond, het oudere kind middels beweging (bv rennen en klimmen)	
Waarden en normen: De jongste kinderen leren vanuit zichzelf, oudere kinderen leren ook van anderen in de context van samen spelen. Zij leren zich in te leven in de ander.	
Pm-ers kunnen zich specialiseren in een bepaalde leeftijd	
Door specialisme kan een ontwikkelvoorsprong of achterstand sneller worden gesignaleerd	
Meer leeftijdsgenootjes in de groep	

<i>Aandachtspunt</i>	<i>Interventie</i>
In de hechtingsfase gaan kinderen uit de veilige groep, naar een nieuwe groep, met nieuwe kinderen, nieuwe pm-ers en een nieuwe omgeving.	Kinderen tot 2 jaar zitten volop in de hechtingsfase. We houden de kinderen tot 2 jaar, zoveel als mogelijk in dezelfde groep. In ons wenbeleid beschrijven we het belang om kinderen te laten wennen in de nieuwe groep. We laten kinderen op een speelse manier kennis maken met de nieuwe groep, waarbij we kijken naar het kind en zijn/ haar behoefte.

Niet mogelijk in kleine kernen	KOOS wil blijvend een aanbod bieden in kleine kernen. In de verticale groep in kleine kernen bieden we ontwikkelspel aan, wat aansluit bij de leeftijd van kinderen.
Pm-ers zijn minder flexibel inzetbaar door specialisme	KOOS blijft zorgen voor flexibiliteit van onze pm-ers. Dat doen we door scholing aan te bieden in specialisme voor zowel het jonge kind als de peuter.
Broertjes / zusjes zullen kunnen niet bij elkaar in de groep worden geplaatst.	Voor ouders is het soms een fijne gedachte dat broertjes en zusjes bij elkaar in de groep worden geplaatst, vanuit de gedachte dat het veiligheid en herkenning brengt in de groep. Juist door de horizontale groep zal er voor het jongste kind meer aandacht zijn voor emotionele veiligheid. Hier is extra aandacht voor vanuit de pm-er, maar ook vanuit de inrichting en materiaal in het lokaal. We weten dat jonge kinderen van 0 tot 2 jaar zoveel mogelijk stabiliteit nodig hebben in de groep, omdat ze vol in de hechtingsfase zitten. Indien er naast een horizontale groep ook een verticale groep is op de locatie en de ouders het uitdrukkelijke verzoek hebben om kinderen samen te plaatsen op een groep, dan zullen we ervoor kiezen om het oudste kind over te plaatsen naar de groep waar de baby zich op bevindt. Het is belangrijk dat we het jongste kind hier zoveel mogelijk beschermen. Daar zal het kind op latere leeftijd baat bij hebben.